

STRUKTURA TŘÍDNICKÉ HODINY

Postup jednotlivých kroků, které provádíme při vedení třídnických hodin, se hodně liší v závislosti na tom, jestli se zabýváme předem připraveným tématem, nebo necháme dát žáky dohromady témata, o nichž by chtěli hovořit, a s nimi potom pracujeme.

Níže stručně prezentujeme postup, který je použitelný v obou těchto případech. Jde pouze o inspirativní schéma, u kterého se počítá s jeho přizpůsobení konkrétním podmínkám. Vedle jednotlivých částí tohoto postupu vždy uvádíme seznam použitelných aktivit.

Část hodiny	Smysl dané části hodiny	Použitelné aktivity /hry/ (Podrobný popis viz. Zásobník aktivit – Úvodní aktivity)
Úvodní aktivita (hra).	Smyslem těchto aktivit je žáky zklidnit, nebo naopak probudit a naladit na další práci.	Zklidňující aktivity: • Poslouchání zvuků ticha • Hledání budíku • Hádání zvuků • Linie dechu v sobě Aktivizující hry: • Dostihy • Děšť • Dýchání • Potlesk Způsoby zcitlivění žáků na téma, kterým se chceme zabývat: • Jaké s tím mám zkušenosti • Sbírka toho, co víme • Scénka • Provokace • Myšlenková mapa • Kdybychom to neměli ...
Aktivita spojená s tématem hodiny: • řešení provozních záležitostí • seznámení se stmelování • práce s pravidly a řešení aktuálních problémů třídy • práce se vztahy ve třídě • rozvoj specifických dovedností • tvorba vlastních projektů • specifická prevence • diagnostika ve třídě • zábava	Cílem této aktivity může být zprostředkovat žákům prožitky, které umožňují získání nových zkušeností. Často se přitom jedná o prožitky, které žáci jinde nemají příležitost získat.	Aktivity pro jednotlivá témata hodin uvedená v odrážkách v levém sloupci. (Podrobný popis viz Zásobník aktivit – Aktivity spojené s tématy třídnických hodin)
Uzavření hodiny.	Význam této části spočívá v upevnění získaných zkušeností a vyjádření toho, co žákům daná hodina „dala“.	• Reflexe – viz Zásobník aktivit – Univerzálně použitelné metody.

ZÁKLADNÍ ČINNOSTNÍ METODY POUŽITELNÉ BĚHEM TŘÍDNICKÝCH HODIN

V této kapitole naleznete soubor metod použitelných jak při vedení třídnických hodin, tak ve výuce. Jedná se o činnostní postupy, při kterých jsou žáci aktivní. Často se používají (nejen) v osobnostní a sociální výchově. Zde je uveden pouze jejich přehled spolu se stručnou charakteristikou. Kompletní popis jednotlivých metod naleznete v přílohách této metodiky.

Zásobník základních metod

Jednotlivé metody		Stručná charakteristika metody
Reflexe (techniky reflexe)	str. 50	Žáci zpracují svoji zkušenost tím, že ji pojmenují, případně z ní vyvodí závěry pro svoji další činnost /život/.
Myšlenková mapa		Žáci si strukturovaně uspořádají své myšlenky podobným způsobem, jako je mají uloženy v hlavě.
1. Klasické provedení	str. 53	
2. Lísteková	str. 55	
Brainstorming	str. 57	Žáci dají dohromady co nejvíce nápadů na řešení nějakého problému a potom z nich vyberou.
Řeka	str. 61	Žáci diskutují o svých myšlenkách a postojích k vybranému tématu a moderují skupinovou diskusi, jejímž cílem je shodnout se na společných stanoviscích, která vyhovují všem.
Burza vzájemné pomoci	str. 64	Žáci zformulují, s čím by chtěli případně pomoci. Dále si navzájem pomohou, v čem potřebují.
Boalovské divadlo fórum	str. 66	Žáci si v modelových situacích vyzkoušejí řešení problematických situací, do kterých se dostávají.
Volné psaní	str. 70	Žáci si vybaví souvislosti mezi probíraným tématem a svojí zkušeností, nebo vyjádří svůj názor na nějaké téma, popř. shrnou svými slovy, co se dozvěděli nového.
Myslím si že ano, myslím, si že ne	str. 73	Žáci diskutují o svých stanoviscích k vybraným problémům bez popírání toho, jak se na věci dívají druhí.
Hraní rolí	str. 77	Žáci si zkoušejí různé způsoby chování v řadě situací.

POSTUP PŘI ŘEŠENÍ AKTUÁLNÍCH PROBLÉMŮ TŘÍDY

Necháme-li žáky pravidelně sdělovat, co se jim ve třídě líbí a co ne, vede to k tomu, že se podaří podchytit a často i vyřešit řadu problémů, které jinak často přerostou do takřka neřešitelných rozměrů.

Níže je uveden postup, který zachycuje řešení nějakého problému ve třídě. Vedle jednotlivých kroků tohoto postupu (A-D) uvádíme vždy metody, které jsou pro daný krok použitelné. Toto schéma opět nepovažujeme za „dogma“. Předkládáme ho jako možný zdroj inspirace. Nám slouží jako rámec, který je možné tvořivě měnit při práci s konkrétní třídou.

Jednotlivé kroky průběhu hodiny věnované řešení aktuálních problémů ve třídě.	Metody použitelné při realizaci těchto kroků (Konkrétní popis zde uvedených metod viz Aktivity pro jednotlivé kroky postupu řešení aktuálních problémů ve třídě).
A. Definování toho, co bychom mohli společně řešit (návrhy jednotlivců, třídy i učitele).	a.1. Trh situací a.2. Burza problémů a.3. Kouzelný proutek a.4. Všiml jsem si, že ...
B. Sběr nápadů na řešení konkrétní věci /problému/.	b.1. Brainstorming b.2. Části b.3. Kolotoč
C. Výběr řešení.	c.1. Hlasování c.2. Stanovení měřítek výběru c.3. Galerie - vyvěšení nápadů a bodování c.4. Advokáti c.5. Lavina
D. Podpora skutečného fungování dohodnutého řešení /pravidla/.	Aktivita zařaditelná ihned po výběru řešení daného problému: d.1. Chceme, aby nám to fungovalo <i>U dále uvedených aktivit proběhne pouze sdělení učitele, kdy se třída opět setká. Na tomto setkání potom dostanou všichni příležitost vyjádřit se k tomu, jak vnímají fungování daného řešení /pravidla/, které si dříve vybrali.</i> Aktivity zařaditelné po uplynutí 7-14 dní od řešení daného problému: d.2. Jak nám to funguje d.3. Oceňuji a upozorňuji

MOŽNÉ ROZVRŽENÍ TÉMAT PŘI PLÁNOVÁNÍ TŘÍDNICKÝCH HODIN BĚHEM ROKU

Rozvržení obsahu třídnických hodin je vždy samozřejmě závislé na konkrétní třídě a učiteli. Zde pro inspiraci uvádíme harmonogram toho, jak je možné daná témata rámcově řadit v rámci jednoho školního roku. Reálně by měly mít přednost vždy aktuální potřeby a problémy třídy před plánovaným harmonogramem. V pravém sloupci naleznete příklady aktivit, které je možné v rámci daného tématu použít. Další aktivity je potom možné čerpat z použité a doporučené literatury. (Témata uvedená v tomto přehledu se částečně kryjí s některými tématy uvedenými v přehledové tabulce typů činností, kterými je možné se zabývat na třídnických hodinách, uvedené na straně 8.)

Jednotlivá témata	Aktivity pro tato témata (Podrobný popis viz. Zásobník aktivit)
I. Seznamovací hry – podpora vztahů mezi žáky a mezi pedagogem a třídou	- Vizitka - Co o tobě vím? - Můj erb - Hra na jména
II. Aktivity na práci s pravidly školy	Viz lekce OSV 7.1
III. Aktivity na tvorbu pravidel třídy - propojení s profilací třídy!!!+ postupy při jejich porušování	Viz lekce OSV 7.1
IV. Aktivity na aktivní přístup k životu ve třídě	Viz lekce OSV 5.2
V. Aktivity na utváření „identity“ třídy (profilace, nikoli izolace třídy)	Tyto aktivity budou zveřejněny ve finální verzi této metodiky – září 2007.
VI. Aktivity pro rozvoj vztahů ve třídě	- V čem jsme stejní a v čem jiní - Zrcadlo - Chlapci a děvčata - Listy na zádech - Místa po pravici - Bodlák a růže
VII. Aktivity na řešení záležitostí ve třídě	Viz Zásobník aktivit – Aktivity pro jednotlivé kroky postupu řešení aktuálních problémů ve třídě
VIII. Aktivity na uzavírání nějaké zkušenosti	- Barevná škála - Palec vzhůru - Ruce mluví - Jedním slovem - Mé místo - Horká židle - Diagram - Výraz obličeje - Úvodník - Trh pocitů - Největší zážitek - Povídání
IX. Aktivity s cílem pobavit	- Klíče - Hledání pokladu - Kresba jednou tužkou - Národní obrození - O zlatou rybkou - Intuice, šestý smysl